

BAKONYI ISTVÁN

Agócs Sándor: Lepkék a könyvtárszobában

Agócs Sándor ritkán megszólaló költőink egyike. A *Lepkék a könyvtárszobában* a szerző hatvanadik élet-
 évében követi hat esztendővel ezelőtti, *Ördöglatkat a számon* c. kötetét. Tegyük gyorsan hozzá, hogy az
 önálló könyvek mellett Agócs fő tevékenysége a
 könyvkiadás a lakitelki Antológia Kiadó élén, és
 bibliográfiákat, különböző, a közélettel foglalkozó
 kiadványokat szerkeszt és tördel igen nagy számban.
 Természetesen abban a szellemiségben, amely
 a rendszerváltást előkészítő, s ma már legendás
 hajdani sátorhoz köthető.

Szerencsére a lírikus is tovább él benne, és ennek ékes bizonyítéka ez az új kötet. Az 1980 óta publikáló költő legújabb termése, legfőképpen szülei emlékére. Alexa Károly írja az utószóban: „...Igen: minden vers legyen vallomás arról, hogy a költői szó egyszerre ajándék és a teremtés meghódítandó eleme. Hogy a szóval szembe áll a költő – akinek élete van, hazája van, létideje van –, azaz a költőnek benne kell állni a szóban. Hogy a létezés tereit a szavak zárt belső világába tudja átmenteni.” És az az igazság, hogy Agócs Sándornak különös érzéke van ehhez az átéléshöz. Létezése tereihez tartozik nemzeti hovatartozása, a szeretteihez fűződő viszonya, a szülőföld tája, egész tevékenységi köre.

Jellemzi egyfajta plebejus szemlélet, és ennek következtében az irodalmi divatokkal nem törődik, járja a maga útját. Szellemi rokona és utóda a Heteknek és a Kilenceknek, s ezen belül a tájhaza is különös jelentőségű nála, ebben pedig Buda Ferenc vagy Lezsák Sándor lírája a meghatározó hatás. A szülők emlékének ajánlott kötet pedig a hűség és a sorsvállalás verses dokumentuma.

Az ősi hagyomány szűrődik át gyakran modern megszólalásban, erőteljes versbeszédben. Pl. a mai *Szarvasűzőben*: „...Egy közülük szerencsésen / Rohant a negyvennégyesen / Csattant s nem is nézett hátra / Autómat tönkrevágta...”. Vagy a *Balladás ének 2011-ből*: „sötétben jön és / sötétben megy el / a poklok poklát hozza / kínokat növel // a halálba

táncoltatott / lány vére hull / közétek – / bánat csorog át a szíven / amíg csak élek...” Így igazolódik, hogy költőnkhez igen közel áll a folklór és a dalok, a balladák világa.

S ez a költői világ hitelesen tudja tükrözni a szenvedést, a korszak kegyetlen és gonosz játékait, az igazságtalanságokat, amelyekből a költő családja igencsak megkapta részét az ötvenes években, az ávosok uralmának idején. Ily módon természetes, hogy ennek a költői világnak meghatározó elemét adják a nemzeti sorskérdések vagy éppen az Agócs pályáját is meghatározó Serfőző Simon jelezte „sintér idő” oly sok átka. S ha már szó esett a tájhazáról vagy azokról, akikkel sorsközösséget vállal a költő, akkor idekíváncozik a *Kiss Benedek* 70 c. vers is, ahol a már jelzett folytonosságot bizonyítják a sorok. Egy szép részlet innen: „...fakasztottál dalt elégszer / homokból kőből / megosztott lett ez a világ / mégis erőből // vagyunk idevetve s némán / töretünk kerékbe / itt volna az idő most már / pihenned végre...” – írja az idősebb pályatársat köszöntve. Tematikailag idekapcsolódik a *Memento* és a *Memento II.*, amelyekben csak nevek állnak, s e nevek képeznek különös élményt. Csupa halott, csupa olyan ember, akiknek mindegyike fontos szerepet játszott Agócs Sándor életében és szellemiségében. Családtagok, költők, írók, tudósok, forradalmárok stb. Különleges emlékállítás.

Mert egyre többet emlékeznek az ember, szemben a múlt idővel. Emlékezni kell a jobb (vagy rosszabb) időkre, visszapillantván a jelenből, amikor az is megeshet, hogy egyesek szemében vétek magyarnak lenni. (*Szegyeny*) Velük szemben állnak az „önérzetes konok szégyenteljes / magyarok”. És ebben nincs semmi kirekesztés. A kirekesztőket nem errefelé kell keresnünk... Álljon itt viszont a *Gyűrött térkép* nyolc sora: „Belénk törölte lábát rendesen / a huszadik század / Fej fölé emelt gyűrött térképen / idegenek vacsoráztak // Pontosan ugyanazt csinálja most / a huszonegyedik / Orrát piszkálva üvölt Chon-Bendit / Tavares és Reding”. Nem marad ki tehát a napi politika sem, illetve annak brüsszeli vadhajtásdömpingje... Ez bizony a borzasztó világ „egyenes adása”... Akkor is, ha azt írják az egyik tévében főcímnél, hogy „Egyenesben”.

Természetesen vannak olyan Agócs-versek is, amelyekben könnyedebb sorokat talál az olvasó. Már-már frivol, rendhagyó születésnapi köszöntőjében például, amelyben „Faragó Lauráné Szakolczay Lajost” ünnepli a jeles irodalomtörténész hetvenedik évfordulóján. Frappáns befejezése: „...»puha kötés nem túl szép könyv...« / sajnálom de nem lehet más / fájdalmas de pénz híján majd / koporsód lesz *keménytáblás*”. Amúgy az élcelődésnek remek hagyománya van a magyar irodalmi életben, hogy csak Karinthyék,

Kosztolányiék hajdani szellemi csetepatéira gondoljunk! Mondanunk se kell, hogy mögöttük ott a barátság, a szeretet...

S hogy megint másról szóljunk: megkapó műveket találunk az időközben íróvá vált édesanyja, Agócs Máténé Csernók Margit sorsával kapcsolatban. (Az idős asszony néhány évvel halála előtt tette közé emlékirását *Minden idekői* címmel, amelyben a meghurcolt család történetét olvashatjuk, puritán, nemesen egyszerű és nagyon hiteles stílusban.) A versek Csoóri Sándor híres, *Anyám szavai* c. művéhez fogható, emlékezetes alkotások. Az anyáról, aki messze túl a nyolcvanon is a kertjére volt büszke, a mindhalálig alkotó, tevékeny ember szép példajaként. (*Nézzétek meg a kertet!*) A sokat szenvedett és próbált asszony szavait pedig így idézi többek között a költőfia: „...sose gondoltam volna hogy / a világ így kifordul magából / s irtózik még a saját szagától is / ahogyan otthon / én se vagyok senki...” A férjét gyászoló feleség jajkiáltása hallik ki ezen szavakból. (*Sose gondolta volna*) Mindezekhez tartozik a kötetzáró szép búcsúztató is, amelyben Agócs maradandó emléket állít azok után, hogy a kiüresedett ház azt jelenti, hogy „...MOSTANTÓL / NINCS HOVÁ HAZAJÖNNI...” (*Az üres ház előtt*) Ezt követi az *Örökmécs-kísérletek* drámai szövege. Felidézi az anya halálát, a fiú fájalmát, a temetést. A nagy magyar siratók egyike ez a mű. „...Mindent ott hagytunk egykor / a lehetünk ráfagyott a földre / magamban bíztam eleitől fogva / és most lepkeszárny présel / a jövőbe”. És kész a leltár, ráadásul egy József Attila-i vendégsorral, s így lesz rendkívül összetett jelentésű ez a mementó.

S a fiú tovább viszi szülei, ősei örökét. Lírában, társadalmi vállalásban, a tiszta erkölcsben. Van úgy, hogy keserűen néz szembe a puszta léttel: „...AZ ÉLET A HALÁLOS KÖR / NEM A VEREM...” (*Elvetélt ünnep*) Versbeszéde természetes, így hát közérthető. A társalgási stílus műbe emelésétől sem tartózkodik. És van úgy, hogy egy legendás előd bőrébe bújva ír a jelenről: „...új barbárok jönnek fürdenek a borban...” (*Balassi Bálint éneke 2015-ből*) A *Két életet él*ben pedig a korán elhunyt költőtársat, Turcsány Pétert siratja el. A kötetcímadó nagy mű pedig egyfajta ráfelelés Vörösmarty halhatatlan „könyvtárversére” a mai időkből. A romantika ma, kevésbé romantikus versutódjában.

Szerinte tétje van a versnek. Jó, hogy így gondolja, hiszen ezáltal válik igazán hitelessé, olyan költővé, akinek igencsak van mondandója korunkhoz. S tán a jövődőhöz is.

(Kairosz Kiadó, 2017)